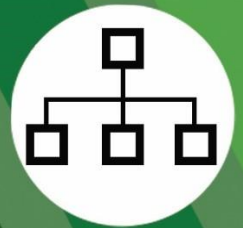

گزارش پژوهشی:

بررسی نظام تأمین اجتماعی آلمان

اندیشکده اقتصاد مقاومتی

گروه مکرانی

فروردین ماه ۱۳۹۹

رهبر معظم انقلاب: علاج برون رفت از مشکلات کشور «اقتصاد مقاومتی» است.

معرفی اندیشکده اقتصاد مقاومتی

اندیشکده اقتصاد مقاومتی یک کانون تفکر با مأموریت «تصمیم سازی برای حل مسائل اقتصاد کشور در راستای تحقق اقتصاد مقاومتی» است که در سال ۱۳۹۵ فعالیت رسمی خود را آغاز نمود.

شناسایی شبکه مسائل در هر حوزه موضوعی، طراحی راهکار برای حل مسائل احصاء شده و هم‌اندیشی جهت ارزیابی و تدقیق آن، بررسی تجربیات جهانی، طرح مباحث در فضای نخبگانی و رسانه‌ای و پیگیری راهکارهای ارائه شده از دستگاه‌ها و مسئولین مرتبط به منظور اتخاذ تصمیمات لازم، از جمله فعالیت‌هایی است که در اندیشکده انجام می‌شود.

علاقه‌مندان می‌توانند از طریق سایت Mett.ir با اندیشکده اقتصاد مقاومتی در ارتباط باشند و نظرات، انتقادات و پیشنهادهای خود را در خصوص این گزارش و همچنین سایر فعالیت‌های اندیشکده، مطرح کنند.

بررسی نظام تأمین اجتماعی آلمان

گروه موضوعی:	حکمرانی
نوع گزارش:	پژوهشی
شناسه:	۱۳۹۹۰۱۴۰۸
تاریخ انتشار:	۱۳۹۹/۰۱/۳۰
تهیه و تدوین:	محمد مهدی تاجیک
مدیر مطالعه:	سید بهزاد بقایی
ناظر علمی:	محمد مهدی یزدانی

خلاصه مدیریتی

نظام بازنشستگی با توجه به تعداد افرادی که تحت تأثیر قرار می دهد، در هر کشوری از اهمیت بالایی برخوردار است و طراحی آن باید به گونه ای باشد که ضمن پایداری در طولانی مدت، عادلانه باشد و بتواند متناسب با دریافتی از بیمه شدگان، در زمان بازنشستگی آن ها را تحت پوشش قرار داده و هزینه هایشان را تا حدودی جبران نماید.

یک از کشورهایی که در زمینه نظام بازنشستگی قدمت طولانی ای دارد و به نوعی سردمدار استقرار نظام بازنشستگی در دنیا است، کشور آلمان است. نظام بازنشستگی آلمان با ابداع بیسمارک آغاز شد و در ابتدا ساختاری متمرکز داشت و تمام افراد تحت یک صندوق بازنشستگی دولتی قرار می گرفتند.

در این نظام بازنشستگی که یک لایه دارد، حساسیت بالایی به پیری جمعیت وجود دارد. به این معنی که با پیری جمعیت، تعداد بازنشستگان و مستمری بگیران به نسبت شاغلان و بیمه پردازان افزایش پیدا می کند و با کاهش نسبت پشتیبانی، صندوق های بازنشستگی دچار بحران می شوند.

در آلمان نیز این مشکل به تدریج بروز کرد و همین امر موجب گردید این کشور به فکر اصلاح نظام تأمین اجتماعی خود بیفتد. در اصلاحات صورت گرفته در آلمان، نظام تأمین اجتماعی از حالت تک لایه به مدل چند لایه تبدیل شد. در این مدل ۳ بخش زیر وجود دارد:

۱. نظام بیمه بازنشستگی قانونی یا دولتی
۲. بیمه بازنشستگی توسط کارفرما (شغلی)
۳. بیمه بازنشستگی خصوصی

در لایه ابتدایی که بیمه اجباری محسوب می شود و کاملاً هم دولتی است، هدف تأمین حداقل های زندگی برای یک فرد بازنشسته است به طوری که دچار فقر مطلق نشود اما برای بهره مندی از سطوح بالاتر درآمد دولت این امکان را برای افراد فراهم نموده است که در دو قالب دیگر در طرح های بازنشستگی شرکت نمایند.

در لایه دوم که با مشارکت کارفرمایان طراحی گردیده است، دولت با اعطای مشوق هایی به کارفرما، طرح های بیمه بازنشستگی مستقل و کارفرمایی را حمایت می کند و در این قالب، شرکت ها، کارکنان خود را در قالب طرح های بازنشستگی ای که طراحی خودشان است قرار می دهند. با این کار ریسک دولت در پوشش بیمه بازنشستگی افراد کاهش می یابد.

در آخرین لایه از نظام بازنشستگی آلمان که خصوصی محسوب می شود، افرادی که از توان مالی بالاتری برخوردار هستند و می خواهند در زمان بازنشستگی از مستمری بالاتری هم برخوردار شوند، این امکان ایجاد گردیده که با پرداخت مبلغی بالاتر به بیمه های خصوصی، خود را بیمه نموده و با مبلغی بالاتر بازنشسته شوند.

در آلمان گذشته از ایجاد نظام بازنشستگی چندلایه، برخی اصلاحات پارامتریک هم اتفاق افتاده است. به عنوان مثال با توجه به افزایش امید به زندگی در این کشور، سن بازنشستگی به تدریج از ۶۰ سال افزایش پیدا کرده و به ۶۷ سال رسیده و قرار است در آینده ای نزدیک به ۶۹ سال ارتقا پیدا کند.

تمام این اصلاحات در نظام بازنشستگی آلمان به این جهت اتفاق افتاده که این نظام پایداری بیشتری داشته باشد و بتواند با بحران پیری جمعیت مقابله نماید. این نظام این قابلیت را دارد که به عنوان یک الگو برای نظام بازنشستگی ایران مورد مذاقه بیشتری قرار گیرد و با بوم ایران متناسب سازی شود تا ایران نیز بتواند با بحران صندوق های بازنشستگی که در سالیان آتی با آن روبرو خواهد شد مقابله نماید.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۶
فصل ۱. بخش های مختلف نظام بازنشستگی آلمان.....	۷
۱-۱- رکن اول: سیستم بازنشستگی قانونی.....	۷
۱-۲- رکن دوم: بیمه بازنشستگی توسط کارفرما (بیمه بازنشستگی شغلی).....	۸
۱-۳- رکن سوم: بیمه بازنشستگی خصوصی.....	۱۰
۱-۳-۱- بیمه ریستر (شروع از سال ۲۰۰۰).....	۱۱
۱-۳-۲- بیمه روروپ (شروع از سال ۲۰۰۵).....	۱۲
۱-۳-۳- حمایت دولت از بیمه های خصوصی.....	۱۳
۱-۴- بازنشستگی زود هنگام و دیر هنگام در آلمان.....	۱۳
فصل ۲. تاریخچه نظام بازنشستگی آلمان.....	۱۵
۲-۱- ۱۸۸۰- تشکیل نظام بازنشستگی آلمان با قوانین رفاه اجتماعی بیسمارک.....	۱۵
۲-۲- ۱۸۸۹- تصویب قانون بازنشستگی و معلولیت.....	۱۵
۲-۳- ۱۹۵۷- ایجاد اصلاحات در سیستم بازنشستگی آلمان در زمان صدراعظم آدناور.....	۱۶
۲-۴- ۱۹۷۲- گسترش سیستم بازنشستگی تحت مدیریت دولت.....	۱۷
۲-۵- ۱۹۹۲- تغییراتی مفید اما خیلی کم و خیلی دیر.....	۱۸
۲-۶- ۲۰۰۱- عبور از مدل pay as you go به pre fund.....	۱۸
۲-۷- ۲۰۰۷- افزایش تدریجی سن بازنشستگی از ۶۵ سال به ۶۷ سال با دوره انتقال طولانی.....	۱۹
فصل ۳. اصلاحات آلمان برای مدیریت بحران نظام بازنشستگی.....	۲۰
فصل ۴. رابطه نظام بازنشستگی و بیمه درمانی در آلمان.....	۲۳
۴-۱- نظام بیمه درمانی آلمان.....	۲۳
۴-۱-۱- بیمه درمانی خصوصی.....	۲۴
۴-۱-۲- بیمه های تکمیلی.....	۲۴
۴-۱-۳- نکات تکمیلی بیمه درمانی آلمان.....	۲۵
۴-۱-۴- بیمه درمانی برای بازنشستگان.....	۲۵
فصل ۵. سرمایه گذاری صندوق های بازنشستگی آلمان.....	۲۷
۵-۱- قوانین محدود کننده دولت ها برای سرمایه گذاری صندوق های بازنشستگی.....	۲۷
۵-۲- ترکیب پرتفوی صندوق های بازنشستگی.....	۳۰
۵-۳- ملاحظات سرمایه گذاری صندوق ها.....	۳۰
۵-۴- حاکمیت شرکتی، کلید حل مشکلات صندوق های بازنشستگی.....	۳۱
منابع.....	۳۳

فهرست جداول

- جدول ۱ طرح بازنشستگی در نظام تأمین اجتماعی آلمان..... ۱۳
- جدول ۲ محدودیت های پرتفوی سرمایه گذاری صندوق های بازنشستگی در دسته های منتخب دارایی ۲۹

فهرست اشکال

- شکل ۱ ارکان نظام تأمین اجتماعی آلمان..... ۷
- شکل ۲ تعهدات کارفرما در نظام تأمین اجتماعی آلمان..... ۱۰
- شکل ۳ نسبت دارایی های مختلف در آلمان..... ۳۰